

Olszewski, Eugeniusz

Bieżąca bibliografia historii techniki

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 13/4, 846-847

1968

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

historycznym², recenzja ta ukazała się w t. 22 „Woprosów Istorii Jestiestwoznania i Tiechniki”³. Recenzja rozpoczyna się od wyliczenia trzech zasadniczych cech książki: mnogości dobrze usystematyzowanych faktograficznych informacji; starannej, historycznej i inżynierskiej, analizy przebiegu badań; szerokiego chronologicznego zakresu dzieła, doprowadzonego do naszych czasów. W dalszym ciągu recenzent szczególnie podkreśla praktyczne znaczenie książki, wynikające z owego doprowadzenia dziejów rozwoju badanej dziedziny aż do chwili obecnej, podczas gdy historycy nauki i techniki uchylają się zazwyczaj od pokonania trudności związanych z przedstawieniem zdarzeń z bliskiej bardzo przeszłości. Po wskazaniu kilku nieznacznych potknięć autora recenzent kończy postulatami wydania rosyjskiego przekładu dzieła doc. Tyrkiela⁴.

Również w serii *Monografi* ukazały się w 1965 r. dwie prace zrecenzowane w nrze 3/1967 amerykańskiego kwartalnika „Technology and Culture”; są to: reedycja *Przemysłu wiejskiego na Podhalu* J. i S. Reychmanów, uzupełniona m. in. przez H. Josta⁵, oraz *Technika motoryzacyjna w Polsce w okresie międzywojennym* K. Groniowskiego. Autorem krótkiej łącznej ich recenzji jest profesor budowy maszyn Uniwersytetu Delaware J. R. Moszyński. Akcentuje on znaczenie badań nad przemysłem ludowym zarówno dla historii techniki, jak i dla etnografii, a książkę doc. Groniowskiego określa jako „przykuwającą uwagę studium początkowych trudności wielkiego przemysłu w rozwijającym się kraju”, oparte na licznych bezpośrednich świadectwach pochodzących od ludzi, którzy tworzyli w okresie międzywojennym początki polskiego przemysłu motoryzacyjnego.

Wreszcie w t. 21 „Woprosów Istorii Jestiestwoznania i Tiechniki” ukazała się recenzja N. I. Modrinskiego drugiego wydania (z 1964 r.) książki K. Sawickiego *Pięć wieków geodezji polskiej*⁶. Recenzent charakteryzuje książkę jako zbiór systematycznie ułożonych i żywo napisanych szkiców o wybitnych polskich geodetach wieków XV—XIX, uzupełniony rozdziałami charakteryzującymi rozwój geodezji na świecie i w Polsce od czasów babilońskich do pierwszej połowy XIX w. Podkreślona jest też obszerność podanej przez autora książki bibliografii.

E. O.

BIEŻĄCA BIBLIOGRAFIA HISTORII TECHNIKI

Amerykański kwartalnik „Technology and Culture”, wydawany przez Towarzystwo Historii Techniki, publikuje corocznie — począwszy od 1964 r. — bieżącą międzynarodową bibliografię historii techniki. Ostatnie bibliografie — za lata 1965 i 1966 — ukazały się w nrach 2/1967 i 2/1968 kwartalnika.

Bibliografia, przygotowywana przez J. Goodwina, bibliotekarza Muzeum Historii i Techniki w Waszyngtonie, zawiera corocznie ok. 600 pozycji. Odnotowywane są zarówno książki, jak i artykuły w czasopismach, a każda pozycja zaopatrzona jest w krótką adnotację. Hasła są grupowane w 15 działach; sześć pierwszych obejmuje: prace ogólnego charakteru, dokumentację, biografie, stowarzyszenia i szkolenie techniczne, gospodarcze i społeczne zagadnienia techniki, związki pomiędzy techniką i całością kultury; dziewięć następnych poświęcono poszczególnym gałę-

² Por. recenzję doc. J. Piaskowskiego tej książki w nrze 3—4/1964 „Kwartalnika”, s. 399.

³ Por. niżej informację o tym wydawnictwie.

⁴ Przekład ten został już wydany, por. jego recenzję na s. 832 niniejszego numeru.

⁵ Por. recenzję prof. J. Pazdura tej książki w nrze 4/1965 „Kwartalnika”, s. 625.

⁶ Por. recenzję dra H. Skolimowskiego pierwszego wydania tej książki w nrze 4/1961 „Kwartalnika”, s. 686.

ziom techniki. Bibliografia zaopatrzona jest w indeks autorów oraz — od 1967 r. — w obszerny indeks rzeczowy.

Ponad 80% odnotowanych w bibliografii prac napisane jest po angielsku. Na 108 odnotowanych w bibliografii za 1966 r. pozycji w innych językach na niemiecki przypada 43, na francuski — 17, na rosyjski — 11, na hiszpański — 8, na duński — 6, łącznie na 10 innych języków — 23. Stan ten w pewnym tylko stopniu odzwierciedla rzeczywiste proporcje literatury historycznotechnicznej w różnych językach, bibliografia bowiem, choć może korzystać z waszyngtońskiej Biblioteki Kongresowej, daleka jest od kompletności, a wstęp do niej zastrzega, że niektóre czasopisma przeglądane są z opóźnieniem, nadrabianym w następnych latach. W rezultacie np. bibliografie za lata 1962—1964 nie zawierały pozycji polskich, natomiast bibliografia za 1965 r. obejmowała 26 takich pozycji, w tym niektóre z lat poprzednich. W szczególności odnotowano w tej bibliografii: 8 artykułów z rocznika 1965 „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki” (a więc wszystkie artykuły na temat historii techniki lub pokrewny), 7 artykułów i informacji o wydawnictwach Zakładu z tomu 3 „Organonu”, 5 artykułów z serii D (historycznotechnicznej) „Studiów i Materiałów z Dziejów Nauki Polskiej” oraz 4 książki z serii *Monografie z dziejów nauki i techniki*, wydane w latach 1962—1965. W bibliografii za to za 1966 r. znalazły się jedynie 4 pozycje polskie, przy czym żadna z nich nie pochodzi z wydawnictw Zakładu. Można jednak przypuszczać, że jest to wynikiem opóźnienia, które zostanie nadrobione w bibliografii za rok następny.

Eugeniusz Olszewski

„WOPROSY ISTORII JESTIESTWOZNANIJA I TIECHNIKI”
W LATACH 1966—1967

W latach 1966—1967 ukazały się cztery zeszyty (nr 20—23) nieperiodycznego wydawnictwa Instytutu Historii Przyrodoznawstwa i Techniki Akademii Nauk ZSRR oraz Radzieckiego Narodowego Zjednoczenia Historyków Przyrodoznawstwa i Techniki „Woprosy Istorii Jestiestwoznanija i Tiechniki”¹. Zeszyty te, każdy o objętości 15—20 arkuszy, miały nakład wahający się w granicach 1600—2400 egzemplarzy², a więc — biorąc pod uwagę proporcję liczby ludzi znających języki: rosyjski lub polski — stosunkowo niewielki wobec 840 egzemplarzy „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki”. Naczelnym redaktorem „Woprosów” jest kandydat nauk technicznych S. J. Płotkin³.

Spośród omawianych tu zeszytów odrębny charakter ma ostatni, poświęcony w większej części podsumowaniu dorobku radzieckiej historii przyrodoznawstwa i techniki w ciągu 50 lat, które minęły od rewolucji październikowej. O dorobku w zakresie historii poszczególnych działów nauk przyrodniczych oraz historii techniki w zeszycie tym mówi 9 artykułów, prócz tego odrębnie potraktowano organizację badań historycznonaukowych i historycznotechnicznych w ZSRR, wydawnictwa biograficzne poświęcone wybitnym uczonym, radziecką bibliografię z zakresu historii przyrodoznawstwa i techniki oraz międzynarodowe kontakty radzieckich

¹ Por. m. in. w nrze 4/1965 „Kwartalnika” (s. 657) informację o zeszytach 18 i 19 (z 1965 r.) tego wydawnictwa.

² Nie udało się więc zrealizować zawartej w pierwszym, wydanym w 1956 r., zeszycie „Woprosów” (por. informację o tym zeszycie w nrze 1/1957 „Kwartalnika”, s. 170) zapowiedzi publikowania rocznie czterech numerów o objętości po 25—30 arkuszy, nakład zaś wydawnictwa, który dla pierwszego zeszytu wynosił 3000 egzemplarzy, skurczył się następnie dość poważnie.

³ Red. Płotkin znany jest czytelnikom „Kwartalnika” z napisanego wspólnie z A. Fiodorowem artykułu *Rozwój przyrodoznawstwa w ZSRR* (nr 4/1967) oraz ze wstępem do artykułu Ireny i Fryderyka Joliot-Curie o Piotrze Curie (nr 3/1968).